

5. SINIF 5. ÖĞRENİM ALANI: DEMOKRASİ ve CUMHURİYETİN TEMEL NİTELİKLERİ DERS NOTU

Cumhuriyet Nedir?

Cumhuriyet, halkın yöneticilerini seçim yoluyla belirlediği bir yönetim biçimidir. Cumhuriyet rejiminde halk, belirli aralıklarla seçim yaparak kendisini yönetecek kişileri belirler. Türkiye’de **29 Ekim 1923’te Cumhuriyet ilan edilmiştir** ve bu tarih her yıl **Cumhuriyet Bayramı** olarak kutlanmaktadır.

Demokrasi Nedir?

Demokrasi, halkın yönetime katılımını esas alan bir yönetim biçimidir. Demokrasi, sadece devlet yönetimiyle sınırlı değildir; toplumun her alanında uygulanabilir. Bir sınıfta başkan seçimi yapmak veya bir aile içinde herkesin fikrini alarak karar vermek de demokratik bir uygulamadır.

Cumhuriyet ve Demokrasi Arasındaki Farklar

Özellik	Cumhuriyet	Demokrasi
Tanım	Halkın seçimle yöneticilerini belirlediği yönetim şeklidir.	Halkın yönetime katılımını esas alan bir yönetim biçimidir.
Yönetim Biçimi	Devlet yönetimi için belirlenen bir sistemdir.	Daha geniş kapsamlı bir kavramdır, sadece devlet yönetimiyle sınırlı değildir.
Egemenlik	Halk egemenliği esas alınır, seçimle temsilciler belirlenir.	Egemenlik halkın katılımıyla sağlanır, farklı yönetim türleri olabilir.
Uygulama Alanı	Devlet yönetimi (örneğin Türkiye Cumhuriyeti)	Devlet, okul, aile, iş hayatı gibi birçok alanda uygulanabilir.

www.sosyalbilgilerdunyasi.com

Cumhuriyet ve Demokrasiye Günlük Hayattan Örnekler

Durum	Cumhuriyet Örneği	Demokrasi Örneği
Devlet Yönetimi	Cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin halk tarafından seçilmesi	Seçimlerde farklı partilerin yarışması, halkın oy kullanması
Okulda	Okul müdürünün devlet tarafından atanması	Sınıf başkanının öğrenciler tarafından seçilmesi
Ailede	Ailede anne veya babanın belirli konularda karar alması	Tatil planı yapılırken tüm aile bireylerinin fikrinin alınması
İş Hayatında	Şirketlerin yöneticilerini belirlemesi	Çalışanların görüşlerinin alınarak iş düzenlemelerinin yapılması

DEMOKRASİNİN TEMEL İLKELERİ

Demokrasinin bazı temel ilkeleri vardır. Bunlar halkın yönetime katılımını garanti altına alır:

- Egemenlik Milletindir:** Halk, seçimle yöneticilerini belirler.
- Seçme ve Seçilme Hakkı:** Herkes belli bir yaşa geldiğinde oy kullanabilir veya aday olabilir.
- Hukukun Üstünlüğü:** Devleti yönetenler ve vatandaşlar, hukuka uymak zorundadır.
- Eşitlik:** Herkes yasalar önünde eşittir, hiçbir ayırım yapılmaz.

5. **Çoğulculuk:** Farklı düşüncelere sahip insanlar özgürce fikirlerini ifade edebilir.
 6. **Katılım:** Halk, seçimlere katılarak veya dilekçelerle yönetime katkıda bulunabilir.
- **Cumhuriyet Örneği:**
 1. Türkiye’de her 5 yılda bir TBMM milletvekilleri seçilir, yasaları onlar yapar.
 2. Belediye başkanları halk tarafından seçilir, şehirleri onlar yönetir.
 3. İlk cumhurbaşkanımız Atatürk, halkın desteğiyle göreve geldi.
 - **Demokrasi Örneği:**
 1. Sınıfta “Hangi oyunu oynayalım?” diye oylama yapmak.
 2. Ailede “Hafta sonu nereye gidelim?” diye herkesin fikrini sormak.
 3. Mahallede bir sokak köpeği için komşuların toplanıp yuva yapması.
 - **Hem Cumhuriyet Hem Demokrasi:**
 1. Muhtar seçimi: Mahalleli oy kullanır, muhtar seçilir.
 2. 31 Mart 2024 yerel seçimleri: Halk, belediye başkanlarını ve muhtarları seçti.

Türkiye’den Gerçek Örnekler

1. **Sınıf Başkanlığı Seçimi (Diyarbakır):** Bir ilkokulda öğrenciler afiş astı, “Spor turnuvası yapacağım!” gibi vaatler verdi, sonra sandıkta oy kullanıldı. Bu, demokrasinin katılım ve seçme hakkını gösteriyor.
2. **Park Tamiri (Burdur):** Çocuklar belediyeye “Parkımız bozuk!” diye dilekçe yazdı. Belediye başkanı parkı tamir ettirdi ve “Çocuklar haklı!” dedi. Bu, demokrasinin katılım ilkesidir.

Atatürk ve Cumhuriyet

Mustafa Kemal Atatürk, halkın yönetime katılmasını ve çağdaş bir devlet kurulmasını istemiştir. Bu nedenle **23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) açılmış**, ardından **1 Kasım 1922’de Saltanat kaldırılmış**, son olarak **29 Ekim 1923’te Cumhuriyet ilan edilmiştir**.

Atatürk, demokrasinin ve cumhuriyetin önemini birçok sözünde vurgulamıştır:

“Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.”

“Demokrasinin en çağdaş ve mantıklı uygulamasını sağlayan yönetim şekli, cumhuriyettir.”

Cumhuriyet, halkın kendi yöneticilerini seçtiği bir yönetim şeklidir. Demokrasi ise halkın yönetime katılmasını sağlayan bir anlayıştır. Türkiye, hem **cumhuriyetle yönetilen bir ülke** hem de **demokratik bir yönetim anlayışına sahip** bir devlettir. Bu yüzden her vatandaşın cumhuriyeti ve demokrasiyi koruma sorumluluğu vardır. Demokrasiye uygun hareket etmek, toplumsal barışı ve eşitliği sağlamak açısından çok önemlidir.

Muammer ASLAN

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

DAHA FAZLASI İÇİN LOGOYU TIKLA

SOSYAL BİLGİLER DÜNYASI®
www.sosyalbilgilerdunyasi.com

<https://www.sosyalbilgilerdunyasi.com/>